

Замковий В.Л.,
студент 5 курсу,
6 групи, Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Ключові слова: жертва в соціальних мережах, віктимна поведінка в соціальних мережах

Keywords: victim in social networks, victim behavior in social networks

Анотація: Розглянуто віктимну поведінку у соціальних мережах, причини та особливості поведінки жертви злочину.

Abstract: The article deals with the causes and characteristics of the victim behavior in social networks.

Вчинення злочинів з використанням соціальних мереж збільшується з кожним роком. Серед них перше місце займає шахрайство, адже за допомогою спілкування в соціальних мережах злочинець змушує переказати йому кошти внаслідок обману чи отримати доступ до ресурсів з коштами та перевести їх на свій рахунок. Способом вчинення шахрайства за допомогою мережі Інтернет є використання фейкових профілів з метою отримання певних ресурсів замість такої особи. На другому - зараження комп'ютерів користувачів вірусами чи поширення кібератак, щоб знищити, пошкодити, викрасти дані, знизити або й зовсім унеможливити подальшу працездатність операційної системи комп'ютера. Для поширювачів таких вірусів це є бізнес, причому не тільки для їхніх авторів, але і для тих, хто з цими вірусами бореться. Бо процітання компанії, які випускають антивірусні програми не є несподіванкою ні для кого. Для інших – це хобі збирання вірусних колекцій і написання вірусів. На третьому – вербування особи до терористичних організацій, найманство, і т. ін. На жаль, за допомогою сучасних технологій можливо вчинення й інших злочинів, зокрема, доведення до самогубства. Дослідимо, яка роль жертв цих злочинів і чому розвиток інформаційного суспільства не зменшує, а навпаки, збільшує кількість правопорушень.

Г. Шнайдер переконаний, що жертва злочину здатна втягувати в процес його вчинення злочинця і відіграє, при цьому, не останню роль у мотивації злочину. Більше того, злочинець виправдовує свої дії і створює нейтралізацію своєї антисуспільної поведінки [1]. Головкін Б. М. визначає віктимну поведінку як діяння (дію або бездіяльність) особи, яке зумовлює вибір її у ролі жертви і в конкретній життєвій ситуації стає приводом для вчинення злочину [2]. Найбільш яскравими проявами з психічного боку є те, що особа показує свою підвищену уразливість через демонстрування пониженої антиципації, тобто спроможність прогнозувати наслідки своєї поведінки.

Більшість авторів, які займаються питаннями віктимології, згодні в тому, що віктимність – це певна схильність людини ставати жертвою злочинних посягань через ті чи інші обставини, спектр яких є вельми широким [3]. Щодо ситуації в соціальних мережах, то основним фактором віктимної поведінки є обстановка вчинення злочину. Найбільш вдале визначення соціальних мереж надав Д. Бойд, це «мережеві послуги, які дозволяють приватним особам будувати суспільні або напівприватні профілі відповідно до правил та обмежень системи, визначати список інших користувачів, з якими вони зможуть «об'єднуватись у групи», ділитися інформацією, переглядати та пов'язувати свій список контактів з іншими, створеними користувачами в мережі» [4].

Як вказує Головкін Б. М., невміння своєчасно і правильно визначити джерела й види кримінальних загроз суттєво посилює уразливість понад 60 % громадян перед злочинними посяганнями, демонструє їхню неспроможність уникати небезпечних ситуацій та неготовність захищатися від злочинів [5]. Проте така ситуація у соціальних мережах набуває зовсім інших масштабів. Ця віктимна поведінка, у свою чергу, обумовлена такими чинниками, як перебування особи у комфортних умовах за екраном комп'ютера чи телефону, незнання можливостей і вимог сучасних технологій щодо безпеки інформації, безвідповідальне ставлення до інформації, що відправляється злочинцю і внаслідок цього, недостатністю адекватно оцінювати обстановку, що веде до більшої вірогідності потрапити в криміногенну ситуацію як жертва злочину.

Важливо розуміти, що при роботі в соціальній мережі суб'єктивне ставлення особи до своїх дій віртуалізується, свідомість не прив'язується до фізичного тіла, а пов'язує себе з тим

соціальним профілем, що є в соціальній мережі. Іванов Д. В вказує, що в соціальних мережах кількість профілів молодих людей в декілька разів перевищує їх реальну чисельність, що означає віртуалізацію не лише особистості, але й експерименти зі своєю ідентичністю і створення декількох віртуальних особистостей [6]. Тому, якщо і вчиняються певні дії, то особа вважає, що їх вчиняє соціальний профіль, але не вона сама.

Таким чином, на віктимну поведінку у соціальних мережах та на ріст злочинності у соціальних мережах впливають перш за все психологічні фактори (пониженої антиципації, залишення жертви у зоні комфорту незалежно від стадії вчинення злочину), віртуалізація особистості та недостатня обізнаність жертв щодо розвитку технологій та можливих ризиків для неї.

Список використаних джерел:

1. Шнайдер Г. Криминология: /Пер. с нем. М.: Прогресс – Универс, 1994. – 503 с.
2. Головкін Б. М. Віктимна поведінка жертв злочинів / Б. М. Головкін // Проблеми законності. – 2016. – Вип. 135. – С. 124-135.
3. Туляков В.О. Віктимологія (соціальні та криминологічні проблеми). – Одеса: Юрид. літ., 2000. – 336 с.
4. Boyd D.M. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship / D.M. Boyd, N.B. Ellison // Journal of Computer-Mediated Communication. – 2008. – № 13. – Р. 210–230.
5. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів / Б. М. Головкін // Проблеми законності. – 2017. – Вип. 136. – С. 161-172.
6. Іванов Д.В. Социология: Учебник / Под ред. Д.В. Иванова – М., Высшее образование, 2015. - 326с.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017